

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
CRNE GORE

BILTEN

Državnog tužilaštva Crne Gore
za 2025. godinu

CRNA GORA
VRHOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
CRNE GORE

BILTEN DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA CRNE GORE
ZA 2025. GODINU

Za izdavača
Milorad Marković,
Vrhovni državni tužilac

**REDAKCIJA BILTENA -
RADNI TIM**

Dražen Burić,
državni tužilac u Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore,

Danka Živković,
državna tužiteljka u Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore

Armin Selmanović,
državni tužilac u Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore.

Štampa
3M Makarije, Podgorica

Tiraž
300 primjeraka

SADRŽAJ

Uvodna riječ Vrhovnog državnog tužioca	5
Uvod	7
I PRAVNI STAVOVI	9
PRAVO NA PRITUŽBU	11
TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA	13
II ZAHTJEVI ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA CRNE GORE I ODLUKE VRHOVNOG SUDA CRNE GORE	15
KRIVIČNO MATERIJALNO PRAVO	17
MJERA BEZBJEDNOSTI OBAVEZNOG LIJEČENJA ALKOHOLIČARA I PREKORAČENJE OVLAŠĆENJA SUDA	17
ZASTARJELOST KRIVIČNOG GONJENJA I IZVRŠENJE KAZNE	19
Zastarjelost krivičnog gonjenja	19
Zastarjelost izvršenja kazne	21

KRIVIČNO DJELO UBISTVO U POKUŠAJU	23
POJAM “KRIMINALNA DJELATNOST” I	
KRIVIČNO DJELO PRANJE NOVCA	27
KRIVIČNO DJELO NEOVLAŠĆENA PROIZVODNJA, DRŽANJE I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DROGA	33
KRIVIČNO PROCESNO PRAVO	37
OBAVEZA SUDA DA ODLUČI O TROŠKOVIMA	
KRIVIČNOG POSTUPKA	37
Pravila pretresanja stana i drugih objekata	39
III PREKRŠAJNO PRAVO	45
IV POSEBNI POSTUPCI	51
KONKURENCIJA ZAHTJEVA DVIJE DRŽAVE	
ZA IZRUČENJE ISTOG LICA	53
V PRAKSA EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA	57
ELEKTRONSKI DOKAZI	59
PRESUDA VELIKOG VIJEĆA YÜKSEL	
YALÇINKAYA PROTIV TURSKE	63
PREDMET BLAGAJAC protiv HRVATSKE	57
DJELOTVORNA ISTRAGA	71
PRESUDA BEIZARAS I LEVICKAS	
PROTIV LITVANIJE	73

UVODNA RIJEČ

Vrhovnog državnog tužioca

**Poštovane kolegice i kolege,
Poštovani čitaoci,**

Pred vama se nalazi Bilten Državnog tužilaštva Crne Gore za 2025. godinu, publikacija koja na sveobuhvatan, analitičan i sistematičan način prikazuje najznačajnije pravne stavove, tumačenja i iskustva proizašla iz rada državnih tužilaštava na svim nivoima, a od značaja su za njihov budući rad. Ovaj bilten predstavlja vrijedan prikaz normativne i praktične dimenzije tužilačke djelatnosti, sa posebnim akcentom na ujednačavanje prakse, dosljednu primjenu zakona i jačanje stručnog i etičkog standarda postupanja.

Njegova svrha nije samo predstavljanje pravnih stavova, već i afirmacija osnovnih vrijednosti na kojima počiva tužilačka funkcija — zakonitosti, nepristrasnosti, profesionalne odgovornosti i zaštite javnog interesa. Na taj način bilten doprinosi razvoju pravne kulture i jačanju povjerenja građana u institucije koje štite pravo i pravdu.

Državno tužilaštvo Crne Gore ima ključnu ulogu u očuvanju zakonitosti, ustavnog poretka i ljudskih prava. Naša misija je da kroz nepristrasno i odgovorno postupanje doprinosimo zaštiti javnog interesa i jačanju povjerenja u pravosudni sistem. U tom okviru, Vrhovno državno tužilaštvo

ima posebnu odgovornost da kroz stručna uputstva, nadzor i koordinaciju obezbijedi jedinstveno postupanje svih državnih tužilaštava i dosljednu primjenu zakona.

Savremeni izazovi pred pravosudnim sistemom zahtijevaju od državnih tužilaca stalno stručno usavršavanje, razmjenu iskustava i dosljedno poštovanje načela profesionalne etike. U tom kontekstu, ovaj bilten ima poseban značaj jer omogućava razmjenu znanja, pravnu predvidivost i jačanje unutrašnje kohezije tužilačke organizacije.

Bilten obuhvata tematske cjeline iz oblasti krivičnog materijalnog i procesnog prava, kao i prekršajnog prava. Svaka od njih sadrži pravne stavove i obrazloženja koja pružaju smjernice za pravilnu primjenu zakona i donošenje odluka, uz poštovanje načela pravičnosti i vladavine prava. Posebna pažnja posvećena je tumačenju odredbi koje se odnose na prava okrivljenih, zaštitu oštećenih i pravilno sprovođenje dokaznih radnji.

U kontekstu evropskih integracija Crne Gore, Državno tužilaštvo ima obavezu da svoj rad usklađuje sa međunarodnim standardima i najboljim praksama, jačajući institucionalni integritet, profesionalnu odgovornost i transparentnost postupanja. Samo dosljednim poštovanjem zakona i etičkih načela može se očuvati povjerenje javnosti i potvrditi uloga tužilaštva kao nezavisnog i odgovornog organa koji stoji u službi prava i pravde.

Bilten za 2025. godinu odražava stručnost, posvećenost i odgovornost državnih tužilaštava u ostvarivanju zakonitosti i pravičnosti. Uz zahvalnost Radnom timu za praćenje propisa, analizu sudske i tužilačke prakse, kao i pripremu pravnih stavova i kompilaciju relevantnih odluka, uvjeren sam da će ova publikacija biti koristan izvor znanja i smjernica ne samo za državne tužioce, već i za sve one koji svojim radom doprinose razvoju pravne misli i jačanju pravne države u Crnoj Gori.

VRHOVNI DRŽAVNI TUŽILAC
Milorad Marković

Uvodna riječ

Cijeneći izazove koji su pred državno tužilačkom organizacijom, Vrhovni državni tužilac je formirao Radni tim za praćenje tužilačke i sudske prakse, praćenje propisa, kao i prakse Evropskog suda za ljudska prava i Evropskog suda pravde (u daljem tekstu Radni tim).

Radni tim je u prethodnom periodu sistematizovao i analizirao tužilačku i sudsku praksu, prikupio podatke od svih državnih tužilaštava, te izvršio analizu prakse Evropskog suda za ljudska prava i Evropskog suda pravde. Aktivnosti Radnog tima su rezultirale pripremom i izdanjem Biltena državnog tužilaštva za 2025.godinu.

Radni tim je pripremljeni i analizirani materijal predočio na sjednicama Vrhovnog državnog tužilaštva, gdje su donijeti jedinstveni pravni stavovi i odabir odluka koje će se objaviti u ovom izdanju Biltena.

I

PRAVNI STAVOVI

PRAVO NA PRITUŽBU

(član 271a ZKP-a)

Podnosiocu krivične prijave se nakon donošenja rješenja o odbacivanju krivične prijave, dostavlja obavještenje sa poukom o pravu na pritužbu, samo kad nema oštećenog ili je oštećeni nepoznat.

Kada podnosilac krivične prijave nema pravo na podnošenje pritužbe na rješenje o odbacivanju krivične prijave, obavještava se samo da je krivična prijava odbačena bez pouke o pravu na pritužbu i uz to obavještenje mu se ne dostavlja rješenje o odbacivanju krivične prijave.

O b r a z l o ž e n j e

Odredbom člana 271a stav 1 Zakonika o krivičnom postupku, propisano je da *“Oštećeni ili podnosilac krivične prijave kad nema oštećenog ili je oštećeni nepoznat imaju pravo da, u roku od osam dana od dana prijema obavještenja iz člana 271 stav 2 ovog zakonika, neposredno višem državnom tužilaštvu podnesu pritužbu kojom zahtijevaju preispitivanje rješenja o odbacivanju krivične prijave”*.

Shodno odredbi člana 271a Zakonika o krivičnom postupku, obavještenje o odbacivanju krivične prijave, sa poukom o pravu na pritužbu dostavlja se podnosiocu samo kada nema oštećenog ili je oštećeni nepoznat. U slučaju da ima oštećenog, podnosilac krivične prijave nema pravo na pritužbu, već mu se samo dostavlja obavještenje bez pouke o pravu na pritužbu (uz to obavještenje se ne dostavlja rješenje o odbacivanju krivične prijave, kako je to u praksi tužilaca slučaj).

TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

Troškovi krivičnog postupka za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, isplaćuju se iz sredstava organa koji vodi krivični postupak po podnošenju zahtjeva za naknadu troškova.

O b r a z l o ž e n j e

Odredbom člana 226 Zakonika o krivičnom postupku, propisane su vrste troškova krivičnog postupka.

Troškovi krivičnog postupka su izdaci učinjeni povodom krivičnog postupka od njegovog pokretanja do njegovog završetka i izdaci za preduzete dokazne radnje prije istrage.

U odredbi člana 226 stav 2 Zakonika o krivičnom postupku, taksa- tivno su pobrojani troškovi krivičnog postupka od tačke 1 do tačke 6, dok su tačkama 7, 8 i 9 propisani nagrada i nužni izdaci te paušalni iznos za troškove koji nijesu obuhvaćeni navedenim tačkama (u pitanju je sveobu- hvatna opšta definicija troškova krivičnog postupka).

Kako je odredbom člana 226 stav 4 propisano da troškovi iz stava 2 tačka 1 do 6 ovog člana, kao i nagrada i nužni izdaci postavljenog branioca, postavljenog punomoćnika oštećenog kao tužioca iz člana 64 stav 3, člana 69 stav 9 i člana 70 i postavljenog punomoćnika oštećenog iz člana 58 stav 6 Zakonika o krivičnom postupku, u postupku zbog krivičnih djela za koja se goni po službenoj dužnosti, se isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak po podnošenju zahtjeva za naknadu troškova, ***to su državni tužioci dužni da u postupku nakon podnošenja zahtjeva za naknadu troškova donesu rješenje o troškovima i da unaprijed isplaćene troškove unesu u popis koji će se priložiti spisima predmeta.*** Troškovi se kasnije naplaćuju od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama Zakonika o krivičnom postupku.

U slučaju da državno tužilaštvo koje je vodilo postupak izviđaja, istrage ili je preduzimalo dokazne radnje prije istrage, donese odluku o dostavljanju predmeta na nadležnost drugom državnom tužilaštvu, ***dužno je da prije dostavljanja predmeta na nadležnost drugom državnom tužilaštvu, donese rješenje o svim troškovima u postupku.***

U slučaju promjene nadležnosti, da zahtjev za naknadu troškova bude naknadno podniet državnom tužilaštvu koje je ranije vodilo krivični postupak, ***to državno tužilaštvo će dostaviti zahtjev za naknadu troškova, državnom tužilaštvu pred kojim se vodi krivični postupak radi donošenja rješenja po zahtjevu za naknadu troškova.***

U slučaju promjene nadležnosti, ako zahtjev za naknadu troškova bude naknadno podniet državnom tužilaštvu pred kojim se vodi krivični postupak, ***rješenje o troškovima donijeće to državno tužilaštvo.***

II

ZAHTJEVI ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA CRNE GORE I ODLUKE VRHOVNOG SUDA CRNE GORE

KRIVIČNO MATERIJALNO PRAVO

MJERA BEZBJEDNOSTI OBAVEZNOG LIJEČENJA ALKOHOLIČARA I PREKORAČENJE OVLAŠĆENJA SUDA (Član 72 KZCG)

Okrivljenom se uz uslovnu osudu ne može izreći mjera bezbjednosti koja se izvršava u zdravstvenoj ustanovi, već mjera bezbjednosti koja se izvršava na slobodi, čije izvršenje ne može trajati duže od dvije godine, te je sud izricanjem uz uslovnu osudu mjere bezbjednosti obaveznog liječenja alkoholičara koja se ima izvršiti u zdravstvenoj ustanovi prekoračio ovlašćenje koje ima po zakonu.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da je prvostepeni sud pogrešno primijenio Krivični zakonik, kada je s pozivom na čl. 72 Krivičnog zakonika Crne Gore okrivljenom uz uslovnu osudu izrekao mjeru bezbjednosti obaveznog liječenja alkoholičara u specijalizovanoj zdravstvenoj ustanovi, a isto tako i drugostepeni sud kada je i u pogledu mjere bezbjednosti potvrdio prvostepenu presudu.

Odredbom čl.72 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore propisano je da će sud izreći mjeru bezbjednosti obaveznog liječenja alkoholičara učiniocu koji je učinio krivično djelo usljed zavisnosti od upotrebe alkohola i kod kojeg postoji ozbiljna opasnost da će usljed ove zavisnosti i dalje da vrši krivična djela.

Prema odredbi čl. 72 st. 2 Krivičnog zakonika Crne Gore mjera bezbjednosti liječenja alkoholičara izvršava se u ustanovi za izvršenje kazne zatvora ili u odgovarajućoj zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi i traje dok postoji potreba za liječenjem ali ne duže od izrečene kazne zatvora, dok se u skladu sa odredbom stava 3 istog člana vrijeme provedeno u ustanovi za liječenje uračunava u kaznu zatvora. Dakle, odredbe čl. 72 st. 2 i 3 Krivičnog zakonika Crne Gore odnose se na situacije izricanja i izvršenja mjere bezbjednosti obaveznog liječenja alkoholičara u zdravstvenoj ustanovi, onda kada je ona izrečena uz kaznu zatvora.

Nasuprot gore navedenom, odredbom čl. 72 st. 4 propisano je da se uz novčanu kaznu, uslovnu osudu, sudsku opomenu ili oslobođenje od kazne mjera bezbjednosti izvršava na slobodi i ne može trajati duže od dvije godine, a prema čl.72 st. 5 Krivičnog zakonika Crne Gore mjera bezbjednosti liječenja na slobodi može se izvršiti u zdravstvenoj ili drugoj specijalizovanoj ustanovi samo ako se učinilac, bez opravdanog razloga ne podvrgne liječenju ili liječenje samovoljno napusti.

Kod navedenih odredbi Krivičnog zakonika okrivljenom se uz uslovnu osudu ne može izreći mjera bezbjednosti koja se izvršava u zdravstvenoj ustanovi, već mjera bezbjednosti koja se izvršava na slobodi, čije izvršenje ne može trajati duže od dvije godine.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 59/20 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 10/20 od 03.11.2020. godine).

ZASTARJELOST KRIVIČNOG GONJENJA I IZVRŠENJE KAZNE (Član 129 KZCG)

1)

Zastarjelost krivičnog gonjenja

Krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijevaju za krivična djela predviđena u članu 129 KZCG (krivična djela iz 264 do 276b, 401 , 401a, 422 do 424 i 426 do 431), kao ni za krivična djela za koja po potvrđenim međunarodnim ugovorima zastarjelost ne može da nastupi.

Navedena zakonska odredba se odnosi na krivična djela učinjena nakon dana 21.08.2013.godine, odnosno dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika Crne Gore (“Službeni list RCG” br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i “Službeni list CG” br.40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 i 40/2013 od 13.08.2013. godine).

Iz obrazloženja:

Pravosnažnom presudom drugostepenog suda preinačena je prvostepena presuda, tako što je prema okrivljenim L. B. i D. R., zbog krivičnog

djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl.272 st.1 u vezi čl.23 Krivičnog zakonika Crne Gore, na osnovu čl.373 st. 1 tač.3 Zakonika o krivičnom postupku, odbijena optužba.

Odredbom čl.133 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore propisano je da se na učinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Dakle, u vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela dana 14.04.2014. godine važio je Krivični zakonik Crne Gore ("Službeni list RCG" br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službeni list CG" br.40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 i 40/2013 od 13.08.2013. godine, koji je stupio je na snagu 21.8.2013. godine). Navedenim zakonikom u članu 129 propisano je da krivično gonjenje i izvršenje kazne ne zastarijevaju za krivična djela predviđena u čl.264 do 276b, 401, 401a, 422 do 424 i 426 do 431 ovog zakonika, kao ni za krivična djela za koja po potvrđenim međunarodnim ugovorima zastarjelost ne može da nastupi.

Imajući u vidu da je u vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela važio Krivični zakonik Crne Gore iz 2013. godine koji propisuje nezastarijevanje krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju iz čl.272 Krivičnog zakonika Crne Gore, koje se okrivljenima stavlja na teret, sud je našao da je pravosnažnom presudom Višeg suda u B. P. Kž.br.90/24 od 08.03.2024.godine. kojom je preinačena prvostepena presuda, na način što je prema okrivljenima odbijena optužba zbog nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja, povrijeđen zakon u korist okrivljenih L. B. i D. R. — član 387 tač.3 Zakonika o krivičnom postupku, na šta je osnovano ukazano zahtjevom za zaštitu zakonitosti.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 24/24 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 8/24 od 02.07.2024. godine)

2)

Zastarjelost izvršenja kazne

Izmjene Krivičnog zakonika iz 2013. godine kojim je propisano nezastarijevanje krivičnog gonjenja i izvršenja kazne za krivično djelo utaje poreza i doprinosa nijesu se mogle primijeniti na okrivljenog koji je krivično djelo utaje poreza i doprinosa izvršio prije donošenja tog zakona, ako taj zakon nije blaži za okrivljenog od zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, te je primjenom zakona koji nije važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela i koji nije blaži za učinioca krivičnog djela povrijeden Krivični zakonik na štetu okrivljenog.

Iz obrazloženja:

Odlučujući o zahtjevu branioca okrivljenog Dž. B. kojim je traženo da se, zbog zastarjelosti izvršenja, obustavi izvršenje kazne zatvora koja je okrivljenom izrečena pravosnažnom presudom nižestepeni sudovi su odbili kao neosnovan zahtjev branioca.

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da su nižestepeni sudovi u osporavanim rješenjima primijenili zakon koji se ne može primijeniti i time na štetu okrivljenog povrijedili Krivični zakonik - čl. 387 st. 3 ZKP-u u vezi čl. 126, čl.128 st. 6 i čl. 133 st. 1 KZ (Sl. list RCG. br. 70/2003, 13/2004, 47/2006). Naime, u izreci prvostepene presude vrijeme izvršenja ovog krivičnog djela opredjeljeno je kao "period od 01.01.2004. godine do 04.06.2008. godine". U vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela važio je Krivični zakonik (Sl.list RCG. br. 70/2003, 13/2004, 47/2006).

Odredbom čl. 133 st. 1 Krivičnog zakonika (Sl. list RCG. br. 70/2003, 13/2004, 47/2006) propisano je da se na učinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Dok je odredbom st. 3 čl. 133 KZ (Sl. list RCG. br. 70/2003, 13/2004, 47/2006) propisano je da ako je posle izvršenja krivičnog djela izmijenjen zakon jednom ili više puta primjeniće se zakon koji je najblaži za učinioca. U vrijeme kada je okrivljeni Dž. B. izvršio krivično djelo utaje poreza i doprinosa iz čl. 264

st. 4 u vezi st. 1 KZ za koje je pravosnažno osuđen, Krivičnim zakonikom (RCG. br. 70/2003, 13/2004, 47/2006) nije bilo propisano da ne zastarjeva krivično gonjenje i izvršenje kazne za krivično djelo predviđeno u čl. 264 (utaja poreza i doprinosa). Nezastarijevanje krivičnog gonjenja i izvršenja kazne za krivično djelo iz čl. 264 (utaja poreza i doprinosa) propisano je čl. 9 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore (Sl. list CG br. 40/13 od 13.08.2013.godine), koji zakon su primjenili nižestepeni sudovi. Taj zakon, budući da je donijet poslije izvršenja krivičnog djela za koje je pravosnažno osuđen okrivljeni Dž. B., mogao se primjeniti na okrivljenog samo ukoliko je blaži za njega.

Međutim, budući da se izmjenama Krivičnog zakonika iz 2013. godine propisuje nezastarijevanje krivičnog djela za koje je okrivljeni Dž. B. osuđen, taj zakon nije blaži za okrivljenog od Krivičnog zakonika koji je važio u vrijeme kada je okrivljeni izvršio krivično djelo utaja poreza i doprinosa.

Dakle, izmjene Krivičnog zakonika iz 2013. godine nijesu se mogle primjeniti na okrivljenog Dž. B. koji je krivično djelo utaje poreza i doprinosa izvršio u periodu od 01.01.2004. godine do 04.06.2008. godine jer taj zakon nije blaži za njega od zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela, a jedino pod tim uslovom se mogao primjeniti - čl. 133 st. 3 KZ (Sl. list RCG br. 70/2003, 13/2004, 47/2006).

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 65/20 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 11/20 od 17.11.2020. godine)

KRIVIČNO DJELO UBISTVO U POKUŠAJU (Član 143 u vezi člana 20 KZCG)

1)

Ako učinilac već drži oružje spremno za upotrebu i čeka priliku da puca u žrtvu, to se ima smatrati pokušajem krivičnog djela, a ne pripremnim radnjama, jer je u toj situaciji ključan faktor koliko su te radnje bile bliske samom aktu ubistva.

Kada je u pitanju krivično djelo ubistvo pripremljene radnje nijesu kažnjive i nijesu propisane kao posebno krivično djelo, a kvalitativna razlika između pokušaja i pripremanja krivičnog djela je u tome što se pokušaj neposredno započinje izvršenjem krivičnog djela, a pripremljene radnje predviđaju samo radnje koje služe za to da omoguće kasnije izvršenje krivičnog djela, pri čemu pripremljene radnje imaju vremensku, a često i fizičku distancu od neposrednog izvršenja.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da „Kada sud razmatra umišljaj (namjera) kod pokušaja ubistva u kontekstu sukoba su-

protstavljenih kriminalnih organizacija, važno je razumjeti pravne aspekte i specifične okolnosti koje dokazuju namjeru učinioca. Konkretno motiv u kontekstu sukoba kriminalnih organizacija često postoji jasni motiv za nasilje, kao što su osveta, eliminacija konkurencije, ili kontrola nad teritorijom. U takvim situacijama, upravo je zadatak na sudu da izvede zaključak da li je učinilac imao namjeru da ubije ako su njegove radnje usmjerene ka eliminaciji članova suprotstavljene kriminalne organizacije. Isto tako, potrebno je razmotriti i prethodne prijetnje i sukobe jer ako postoje dokazi o prethodnim prijetnjama, sukobima ili narušenim odnosima između suprotstavljenih kriminalnih grupa, to može ukazivati na postojanje umišljaja. Isto tako, umišljaj se može dokazati kroz pripremne radnje koje je učinilac preduzeo. To uključuje nabavku oružja, organizaciju zasjede, praćenje žrtve ili drugih sličnih aktivnosti koje ukazuju na namjeru da se izvrši ubistvo. Isto tako, poruke, razgovori, ili druge vrste komunikacije između članova kriminalnih organizacija koje ukazuju na planiranje i želju za ubistvom mogu biti ključni dokazi umišljaja. To uključuje i verbalne izjave ili zaplijenjene poruke u kojima se planira ili naređuje ubistvo. U slučaju da je pokušaj ubistva rezultat saradnje više članova kriminalne organizacije, koordinacija aktivnosti može biti dokaz da su svi učesnici djelovali s umišljajem.

Kolektivna organizacija i uloga svakog učesnika u izvršenju krivičnog djela može ukazivati na zajedničku namjeru. Dakle, po nalaženju Vrhovnog suda Crne Gore dokazivanje umišljaja kod pokušaja ubistva između suprotstavljenih kriminalnih organizacija zahtjeva pažljivu analizu svih okolnosti slučaja, pri čemu je obaveza suda da koristi razne dokaze da bi utvrdio da li je učinilac imao specifičnu namjeru da ubije žrtvu. Stavljanje metka u cijev i čekanje da se izvrši ubistvo člana suprotstavljene kriminalne organizacije može se tumačiti na različite načine u zavisnosti od konkretnih okolnosti.

Međutim, razlika između pripremne radnje i pokušaja krivičnog djela leži u tome koliko je daleko učinilac otišao u izvršenju zločina i koliko su njegove radnje bile blizu samog izvršenja krivičnog djela.

U slučaju kada su u pitanju suprotstavljene kriminalne organizacije pokušaj krivičnog djela podrazumjeva da je učinilac preduzeo konkretne

korake ka izvršenju krivičnog djela, ali da zločin nije dovršen iz razloga nezavisnih od njegove volje, konkretno zbog intervencije policije. Ako učinilac već drži oružje spremno za upotrebu i čeka priliku da puca u žrtvu, to se ima smatrati pokušajem krivičnog djela, a ne pripremnim radnjama, jer je u ovoj situaciji ključan faktor koliko su te radnje bile bliske samom aktu ubistva. Očigledno je da bi krivično djelo bilo izvršeno da nije bilo intervencije policije, jer učinilac nije dobrovoljno odustao od izvršenja djela, već je bio spriječen u izvršenju istog, jer iz konkretnih radnji po nalaženju Vrhovnog suda Crne Gore pređena je granica između pripremnih radnji i pokušaja.

Dakle, u kontekstu stavljanja metka u cijev i čekanja da se izvrši ubistvo, a učinilac je već bio na mjestu gde je očekivao dolazak žrtve i bio spreman da odmah reaguje, bez dodatnih pripremnih radnji, po nalaženju ovog suda može se kao nesumnjivo zaključiti da su te radnje dovoljno bliske izvršenju krivičnog djela i da predstavljaju pokušaj ubistva. Ova pripremljenost ukazuje na neposrednu opasnost za žrtvu. Optuženi je bio potpuno spreman za izvršenje, što pokazuje sposobnost i pripremljenost. Jasna namjera se vidi iz svih preduzetih radnji, a nepostojanje dobrovoljnog odustajanja se potvrđuje činjenicom da optuženi nije odustao od izvršenja predmetnog krivičnog djela. Prema tome, po nalaženju ovog suda radnje optuženog predstavljaju pokušaj ubistva, jer su ispunjeni svi pravni kriterijumi: neposredna usmjerenost ka izvršenju djela, jasna namjera, i nepostojanje dobrovoljnog odustanka.“

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 33/23, Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 1/24 od 16.07.2024. godine)

2)

Identičan stav je zauzet i po zahtjevu za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz br. 12/24

Iz obrazloženja:

Pokušaj se u odnosu na pripreme radnje kvalitativno razlikuje. Pokušaj predstavlja krivično djelo mada nepotpuno, dok pripremanje krivič-

nog djela samo po sebi nije krivično djelo, odnosno pripreme radnje stoje van bića krivičnog djela. Razlika je dakle u tome da li je preduzeta radnja izvršenja, u kom slučaju bi postojao pokušaj, ili nije kada bi se radilo o pripremnim radnjama. Osim toga, razlikovanje se vrši utvrđivanjem da li je u konkretnom slučaju preduzimanjem određene radnje neposredno ugrožen objekat knjižno pravne zaštite.

Prethodne radnje koje su preduzeli M. Lj. i N. M., stvaranjem uslova i otklanjanjem prepreka za izvršenje krivičnog djela ubistvo u pokušaju, po nalaženju suda predstavljaju radnju pomaganja u izvršenju krivičnog djela ubistvo u pokušaju iz čl. 143 u vezi čl.20 i čl.25 st.2 u vezi st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Prema tome, pokušaj postoji ako između radnji koje je izvršio okrivljeni M. P. nijesu potrebne nikakve daljnje nebitne radnje, jer on nakon što stoji i čeka sa pištoljem u čijoj se cijevi nalazi metak, ne treba da preduzme bilo koju drugu među radnju do same radnje izvršenja u konkretnom slučaju pucanje u žrtvu u čemu je spriječen nailaskom policije. Uz to treba imati u vidu i vremensku povezanost između izvršenja krivičnog djela i posledice, jer je okrivljenima M. Lj. i N. M. bilo poznato da žrtva dolazi upravo na to mjesto gdje sada osuđeni M. P. čeka njegov nailazak iz čega proizilazi da dolazak žrtve nije bio neizvjestan, već naprotiv provjeren, te da prema tome postoji subjektivno objektivna veza uzimajući u obzir prostorno vremensko jedinstvo a što ukazuje da se radi o pokušaju, a ne o pripremnim radnjama. a kako se to osnovano ističe u zahtjevu za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužioca.

(Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 13/24 od 14.10.2024. godine)

POJAM “KRIMINALNA DJELATNOST” I KRIVIČNO DJELO PRANJE NOVCA (Član 268 KZCG)

1)

Kriminalna djelatnost je širi pojam od krivičnog djela. Kriminalna djelatnost se koristi za označavanje kontinuiranog, organizovanog ili namjernog ponašanja koje uključuje različite nezakonite radnje (koje nužno ne moraju predstavljati krivično djelo).

Zaštitna svrha kriminalizacije pranja novca podrazumijeva sprječavanje integracije imovine stečene kriminalnom djelatnošću u legitime finansijske tokove, čime se ukida mogućnost reinvestiranja, a time i “pranja” nezakonito stečenih sredstava.

U kontekstu pranja novca, Krivični zakonik Crne Gore i Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma Crne Gore, zahtijevaju da novac potiče od kriminalne djelatnosti.

NEOPRAVDANI FORMALIZAM SUDA ZA NAVOĐENJEM BROJA SLUŽBENOG LISTA-ZAKONA

2)

Pretjerano formalistički su navodi drugostepenog suda da je tužilaštvo u obavezi da u optužnici navede broj Službenog lista-Zakona koji je primijenjen, odnosno koji podrazumijeva primjenu Zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Navedeni formalizam, ne može dovesti u pitanje činjenični opis krivičnog djela koje je stavljeno na teret okrivljenom.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva ukazuje da nižestepeni sudovi pogrešno nalaze da nije dokazano da je okrivljeni učinio djelo iz člana 268 KZCG za koje je optužen. Pogrešno je rezonovanje nižestepenih sudova u pogledu shvatanja i razumijevanja pojma kriminalne djelatnosti, te da je za postojanje krivičnog djela pranje novca neophodno da je novac pribavljen krivičnim djelom i da je tužilaštvo dužno da u postupku dokaže, a u činjeničnom opisu navede, objektivne elemente bića predikatnog krivičnog djela, odnosno djelatnost koja se može podvesti pod zakonski opis određenog krivičnog djela, pri čemu je irelevantno o kojem se krivičnom djelu radi.

Po stavu Vrhovnog suda Crne Gore zaštitna svrha kriminalizacije pranja novca podrazumijeva sprječavanje integracije imovine stečene kriminalnom djelatnošću u legitimne finansijske tokove, čime se ukida mogućnost reinvestiranja, a time i "pranja" nezakonito stečenih sredstava. Predmet zaštite je, dakle, privredni i finansijski sistem, zbog čega se pranje novca svrstava u krivična djela protiv platnog prometa i privrednog poslovanja (glava dvadeset treća Krivičnog zakonika Crne Gore).

U kontekstu pranja novca, Krivični zakonik Crne Gore i Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma Crne Gore, zahtijevaju da novac potiče od kriminalne djelatnosti.

U crnogorsko krivično pravo pojam “kriminalna djelatnost” prvi put je uveden izmjenama člana 268 Krivičnog zakonika 2010.godine. Naime, članom 68 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika (“Službeni list RCG”, br.25/2010), izmijenjen je, između ostalog, i član 268 st. 1 Krivičnog zakonika, na način da krivično djelo pranje novca čini onaj “ko izvrši konverziju ili prenos novca ili druge imovine sa znanjem da su pribavljeni kriminalnom djelatnošću, u namjeri da se prikrije ili lažno prikaže porijeklo novca ili druge imovine, ili ko stekne, drži ili koristi novac ili drugu imovinu sa znanjem u trenutku prijema da potiču od krivičnog djela, ili ko prikrije ili lažno prikaže činjenice o prirodi, porijeklu, mjestu deponovanja, kretanja, raspolaganja ili vlasništva novca ili druge imovine za koje zna da su pribavljeni krivičnim djelom”.

Dakle, shodno čl.63 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika iz 2010.godine, krivično djelo pranje novca, čini, između ostalog, i onaj “ko izvrši konverziju ili prenos novca ili druge imovine sa znanjem da su pribavljeni kriminalnom djelatnošću, u namjeri da se prikrije ili lažno prikaže porijeklo novca ili druge imovine”.

Kada je riječ o krivičnom djelu pranje novca iz čl.268 st. 1 Krivičnog zakonika, radnja izvršenja je propisana alternativno. S tim u vezi je optužnim aktom Specijalnog državnog tužilaštva u Podgorici, okrivljenom stavljeno na teret da je izvršio konverziju novca sa znanjem da je pribavljen kriminalnom djelatnošću, u namjeri da se prikrije ili lažno prikaže porijeklo novca, koja radnja izvršenja, sa stanovišta propisanosti Krivičnim zakonikom, je u skladu sa članom 68 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika (“Službeni list RCG”, br.25/2010), koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela stavljenog na teret okrivljenom predmetnim optužnim aktom, a koji Krivični zakonik, u odnosu na navedenu radnju izvršenja (koja se okrivljenom stavlja na teret), nije kasnije mijenjan.

Pretjerano formalistički su navodi drugostepenog suda da je tužilaštvo bilo u obavezi da u optužnici navede broj *Službenog lista-Zakona koji je primijenjen*.

Imajući u vidu navedeno, neosnovani su navodi drugostepenog suda da Specijalno državno tužilaštvo nije krivično djelo iz optužnice pravno

kvalifikovalo primjenom načela zakonitosti, koje podrazumijeva primjenu Zakona koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

U vezi takvih navoda, za ukazati je da je prema stanju u spisima, predmetnim optužnim aktom Specijalnog državnog tužilaštva, okrivljenom stavljena na teret radnja izvršenja krivičnog djela pranje novca, koja je kao takva bila normirana članom 268 st. 1 Krivičnog zakonika, u vezi člana 68 Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika iz 2010.godine ("Službeni list RCG", br.25/2010), važećeg u vrijeme koje se okrivljenom stavlja na teret (2015. i 2016.godina).

Navedeni formalizam na kojem insistira drugostepeni sud, a koji se tiče neoznačavanja (u Optužnici) *broja Službenog lista-Zakona koji je primijenjen, ne može dovesti u pitanje činjenični opis produženog krivičnog djela pranje novca iz čl.268 st. 1, u vezi čl.49 Krivičnog zakonika Crne Gore, koje krivično djelo je predmetnim optužnim aktom Specijalnog državnog tužilaštva stavljeno na teret okrivljenom R. Š.*

Nadalje, drugostepeni sud prilikom odlučivanja nije imao u vidu da je kriminalna djelatnost širi pojam od krivičnog djela, te da se kriminalna djelatnost koristi za označavanje kontinuiranog, organizovanog ili namjernog ponašanja koje uključuje različite nezakonite radnje (koje nužno ne moraju predstavljati krivično djelo). Međunarodne konvencije i standardi iz ove oblasti, koji su prihvaćeni i našim Krivičnim zakonikom i Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, zahtijevaju da novac potiče od kriminalne djelatnosti, pri čemu fokus treba imati na širi kriminalni kontekst, umjesto ograničenja na određena predikatna krivična djela.

Za postojanje krivičnog djela pranje novca, osim saznanja okrivljenog da novac potiče iz kriminalne djelatnosti, ne postoji obaveza opisanja, utvrđivanja i preciziranja konkretne kriminalne djelatnosti iz koje novac vodi porijeklo, već je samo potrebno utvrditi da postoji nezakonito porijeklo predmetnog novca.

Navedeni stav proizilazi iz relevantnih međunarodnih izvora, između ostalog Varšavske konvencije - Konvencije Savjeta Evrope o pranju, traže-

nju, zapleni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma, koja je donijeta 16.05.2005.godine u Varšavi.

Drugostepeni sud je, po mišljenju Vrhovnog suda Crne Gore, insistiranjem na dokazivanju i opisivanju predikatnog krivičnog djela, u postupku za krivično djelo pranje novca, očigledno suzio kriminalnu zonu, što nije ni smisao ni intencija zakonodavca, koja je iskazana normiranjem u članu 268 Krivičnog zakonika Crne Gore. Prednje za posljedicu ima relativizaciju nezakonitih akata i radnji, kao što su radnje okrivljenog u konkretnom slučaju, a što je neprihvatljivo.

Prednje, imajući u vidu da, nasuprot rezonovanju nižestepenih sudova, činjenični opis krivičnog djela stavljenog na teret okrivljenom predmetnim optužnim aktom Specijalnog državnog tužilaštva, sadrži sva bitna zakonska subjektivna i objektivna obilježja produženog krivičnog djela pranje novca iz člana 268 st. 1 u vezi čl.49 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Ovo iz razloga što se kriminalna djelatnost odnosi na svaku radnju ili ponašanje kojim se štetnim, prijetećim ili remetilačkim za pojedince ili društvo u cjelini. Treba shvatiti da se dokazivanje odnosi na činjenicu da novac dolazi od ponašanja koje je stvorilo nezakonito stečenu imovinu što u konkretnom slučaju nesporno proizilazi iz rezultata dokaznog postupka provedenog pred nižestepenim sudovima, s tim što su ti sudovi imali pausalni i potpuno neutemeljeni pravni pristup o dokazivanju 'predikatnog' krivičnog djela.

Takođe, za ukazati je da je krivično djelo pranje novca, kao i zakonska definicija u Krivičnom zakoniku Crne Gore, u skladu sa međunarodnim standardima. Štaviše, naše zakonodavstvo je, u tom dijelu, skoro pa identično zakonodavstvu zemalja članica Evropske unije koje imaju najprogresivniji pristup u borbi protiv pranja novca i koje biraju tzv. pristup usvi prekršaji i krivična djela koja stvaraju nezakonito stečenu imovinu", pri čemu veličina te imovine, pa čak ni konačna sankcija za ta nezakonita ponašanja (prekršaje i krivična djela), uopšte nijesu relevantni. Koncept "kriminalne djelatnosti" u crnogorskom Krivičnom zakoniku, posebno u kontekstu pranja novca, usklađen je sa međunarodnim standardima i najboljom

praksom, poput onih uključenih u direktive Evropske unije i preporuke Radne grupe za finansijsku akciju (FATF), što znači da i najlakša krivična djela (uključujući i prekršaje), koja stvaraju nezakonito stečenu imovinu, mogu biti osnova za pranje tih prihoda, pa samim tim i osnova za krivično djelo pranje novca iz čl.268 Krivičnog zakonika. Dakle, kada je riječ o tom krivičnom djelu treba dokazati da imovina ima nezakonito porijeklo, tj. da ne postoji zakoniti izvor imovine. Širi pojam “kriminalna djelatnost” pruža veću fleksibilnost za organe za sprovođenje zakona i pravosudne organe, omogućavajući im da ciljaju cijeli spektar nezakonitog ponašanja povezanog s pranjem novca. To takođe odražava dublje razumijevanje prirode organizovanog kriminala, koji često uključuje više aktera, država i slojeva kriminalnog ponašanja.

Naime, u konkretnom slučaju su, po mišljenju Vrhovnog suda Crne Gore, ostvarene sve četiri faze pranja novca:

1. faza: Prljavi novac” proistekao iz kriminala:
2. faza (plasman): Tokom te faze, novac iz kriminala se unosi u finansijski sistem, tj. nastoji se riješiti “prljavog novca”;
3. faza (raslojavanje): tzv. zamućenje vode, u kojoj fazi se preduzima niz finansijskih transakcija, sa ciljem da se prikrije porijeklo unijete imovine, pa se uzastopnim konverzijama u gotovinskim transakcijama nastoji prekinuti takozvani trag porijekla novca i
4. faza (sjedinenje): Trošeći novac, kriminalno stečena imovina, koja sada ima legalni izgled, ulaže se u legalnom saobraćaju, u konkretnom slučaju je okrivljeni novac u ukupnom iznosu od 77.183,00 USD, koji je konvertovan za 68.842,61€, upotrijebio za renoviranje kafe bara, kako je to okrivljeni u svojoj odbrani i naveo.

Posljedice pranja novca se ogledaju, između ostalog, u podrivanju legalnog sektora, zbog sticanja konkurentске prednosti kriminalnih djelatnosti u odnosu na legalne, zatim reputacijski rizik zemlje i koruptivni efekat pranja novca na sve elemente društva.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 61/24 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 20/24 od 24.02.2025. godine)

KRIVIČNO DJELO NEOVLAŠĆENA PROIZVODNJA, DRŽANJE I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DROGA (Član 300 KZCG)

I

Izostavljanje iz opisa radnje krivičnog djela, riječi “neovlašćeno” koja se odnosi na inkriminisano stavljanje u promet poklanjanjem odnosno prodajom droge, ne dovodi se u pitanje postojanje elementa krivičnog djela iz čl.300 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Iz obrazloženja:

Odredbom čl.300 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore propisano je da će se “ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju ili ko radi prodaje kupuje. drži ili prenosi ili ko posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet supstance koje su proglašene za opojne droge ili biljke koje sadrže takve supstance, kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

Osnovni elementi osnovnog oblika krivičnog djela iz čl. 300 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, obuhvataju objekt, radnju izvršenja i protivprav-

nost. Objekt krivičnog djela su supstance koje su proglašene za opojne droge. Lista droga odnosno njihovih preparata utvrđena je međunarodnim konvencijama koje su sastavni dio Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga, a samo supstance iz ove liste mogu biti predmet ovog krivičnog djela.

Radnja krivičnog djela iz čl.300 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore je alternativno određena i obuhvata navedene djelatnosti koje se uglavnom odnose na proizvodnju droga. Njihovo stavljanje u promet- prodaja, nuđenje na prodaju, kao i svaki drugi način stavljanja u promet (poklanjanje, pozajmljivanje, razmjena i sl.) ili omogućavanje stavljanja u promet.

Navedene djelatnosti predstavljaju radnju izvršenja ovog djela samo kada se vrše neovlašćeno. Zakonom o sprječavanju zloupotrebe droga regulisano je kada su proizvodnja, prerada i promet ovih supstanci dozvoljeni i ko ih može vršiti. U svim ostalim slučajevima riječ je o neovlašćenom vršenju ovih djelatnosti.

Po ocjeni suda, činjenični opis krivičnog djela dovoljno i u potpunosti određuje krivično djelo koje je okrivljenom stavljeno na teret.

Naime, u izreci prvostepene presude kojom je okrivljeni oglašen krivim, opisani su i subjektivni i objektivni elementi krivičnog djela, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 300 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, a opisan je i element protivpravnosti krivičnog djela, odnosno svijest okrivljenog da postupa neovlašćeno i protivpravno, tj. svijest o zabranjenosti njegovog djela. Po nalaženju Vrhovnog suda Crne Gore, izostavljanje iz opisa radnje krivičnog djela, riječi – “neovlašćeno” koja se odnosi na inkriminisano stavljanje u promet prodajom predmetne droge (kokaina), ne dovodi u pitanje postojanje elementa krivičnog djela iz čl. 300 st. Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovo imajući u vidu da se predmetna supstanca – kokain nalazi na spisku opojnih droga propisanih Pravilnikom, koji propis je citiran u izreci prvostepene presude, a iz kojeg Pravilnika proizilazi da je promet i posjedovanje predmetne supstance zabranjen fizičkim licima, zbog čega izostanak riječi “neovlašćeno” ne znači izostanak protivpravnosti, kako je to pogrešno zaključio drugostepeni sud, kada je prvostepenu presudu kojom je okrivljeni oglašen krivim, preinačio i okrivljenog oslobodio od optužbe, nalažeći da djelo koje je okrivljenom stavljeno na teret, nije krivično djelo.

Imajući u vidu da su u izreci prvostepene presude kojom je okrivljeni oglašen krivim, opisani i subjektivni i objektivni elementi navedenog krivičnog djela, da shodno odredbama Zakona o sprječavanju zloupotreba droga i citiranog Pravilnika, fizička lica nisu ovlašćena za stavljanje u promet kokaina (psihoaktivne supstance – opojne droge), to po nalaženju Vrhovnog suda Crne Gore, izostanak riječi “neovlašćeno” (koja se odnosi na inkriminisano stavljanje u promet, prodajom predmetne droge kokaina), ne znači izostanak jednog od elemenata bića krivičnog djela – protivpravnosti, kako se to osnovano navodi u zahtjevu za zaštitu zakonitosti. Za ukazati je da je u činjeničnom opisu predmetnog krivičnog djela (kako u optužnici, tako i u izreci prvostepene presude kojom je okrivljeni oglašen krivim) izričito navedeno da je okrivljeni bio svjestan da postupa “neovlašćeno” i “protivpravno”.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 4/25, Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 2/25 od 28.03.2025. godine.

II

Identičan stav je zauzet i po zahtjevu za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 47/24, Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 21/24 od 03.02.2025. godine.

Iz obrazloženja:

Po nalaženju suda, izostavljanje iz opisa radnje krivičnog djela, riječi “neovlašćeno” koja se odnosi na inkriminisano stavljanje u promet poklanjanjem odnosno prodajom predmetne droge (konoplja), ne dovodi se u pitanje postojanje elementa krivičnog djela iz čl.300 st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovo imajući u vidu da se predmetne supstance konoplja i hašiš nalaze na spisku opojnih droga propisanih Pravilnikom, koji propis je citiran u izreci prvostepene presude, a iz kojeg Pravilnika proizilazi da je promet posjedovanje predmetnih supstanci zabranjen fizičkim licima, zbog čega izostanak riječi „neovlašćeno, ne znači izostanak protivpravnosti, kako je to pogrešno zaključio drugostepeni sud kada je prvostepenu presudu kojom je okrivljeni oglašen krivim, preinačio i okrivljenog oslobodio od optužbe, nalazeći da djelo koje je okrivljenom stavljeno na teret, nije krivično djelo.

Članom 45 Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga je propisano da je zabranjena upotreba, proizvodnja, promet, posjedovanje droga za ličnu upotrebu i sredstava za proizvodnju droga, kao i gajenje bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga, osim pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Pravilnikom o utvrđivanju spiska droga, psihotropnih supstanci i bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga ("Sl.list CG", br. 41/2018, 57/2018, 123/2021 i 90/2023), propisano je da se opojna droga konoplja i hašiš (smola konoplje), koje sadrži više od 0.2% tetrahidrokanabinola (THC), čije se prometovanje okrivljenom stavlja na teret, nalaze na spisku droga, psihotropnih supstanci i bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga propisanih navedenim Pravilnikom.

Shodno čl.374 Zakonika o krivičnom postupku, presuda kojom se okrivljeni oglašava krivim, pored ostalog, treba da sadrži djelo za koje se okrivljeni oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih zavisi primjena određene odredbe Krivičnog zakonika, te zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe Krivičnog zakonika primijenjene.

Navedena zakonska odredba obavezuje sud da u opisu krivičnog djela navede činjenice i okolnosti koje se podvode pod pojedine zakonske elemente krivičnog djela, kojima je opisana radnja izvršenja krivičnog djela, a ne i da u njemu nužno budu unijeti zakonski elementi odnosno pravni instituti u sadržaju kakvim ih zakon određuje, s obzirom da se postojanje obilježja krivičnog djela i relevantnih pravnih instituta u svakom slučaju mora zasnivati na utvrđenim činjenicama.

Imajući u vidu da su u izreci opisani i subjektivni i objektivni elementi navedenog krivičnog djela, a da shodno citiranim odredbama Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga i navedenog Pravilnika, fizička lica nijesu ovlašćena za stavljanje u promet navedenih psihoaktivnih supstanci, to po nalaženju suda, izostanak riječi "neovlašćeno", ne znači i izostanak jednog od elementa bića krivičnog djela protivpravnosti, kako se to osnovano i navodi u zahtjevu za zaštitu zakonitosti.

KRIVIČNO PROCESNO PRAVO

OBAVEZA SUDA DA ODLUČI O TROŠKOVIMA KRIVIČNOG POSTUPKA (Član 227 stav 1 ZKP)

Neispunjenjem dužnosti suda da odluči o troškovima krivičnog postupka pravilnom primjenom odredbi čl. 226, 227 i 229 Zakonika o krivičnom postupku, stvorena je situacija da troškovi krivičnog postupka, isplaćeni iz budžetskih sredstava braniocu po službenoj dužnosti, ne budu naplaćeni od lica koja su dužna da ih naknade.

BITNA POVREDA ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA (Član 386 stav 1 tačka 9 ZKP)

Nedostatak razloga o odlučnim činjenicama na osnovu kojih je sud obavezao okrivljene, koji su oglašeni krivima, na plaćanje sudskog paušala u iznosu od po 30 €, predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 386 stav 1 tačka 9 ZKP.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva ukazuje da je sud bio dužan da odluči o tome ko će snositi troškove

krivičnog postupka, kako bi se znalo od koga će se isti naknaditi, nezavisno od toga da li je sam iznos troškova poznat ili će isti biti naknadno određen pribavljanjem potrebnih podataka, koji se mogu dostavljati i nakon pravosnažnosti presude (u roku od 15 dana), pa činjenica što će se kasnije posebnim rješenjem, pribavljanjem nedostajućih podataka, odrediti sama visina troškova, ne isključuje obavezu suda da u presudi odluči ko će snositi troškove.

Isto tako, Osnovno državno tužilaštvo u Kolašinu je izjavilo žalbu na presudu

Osnovnog suda u Kolašinu K.br.70/23 od 26.12.2023. godine i zbog odluke o troškovima krivičnog postupka, navodeći da je sud propustio da odluči o troškovima na ime naknade advokatu za odbranu po službenoj dužnosti, u iznosu od 450,00 eura, koji troškovi su određeni rješenjem Osnovnog državnog tužilaštva u Kolašinu Kt.br.95/23 od 10.10.2023. godini i koje rješenje je dostavljeno prvostepenom sudu uz poseban podnesak 10.10.2023. godine, radi prilaganja popisu spisa predmeta, a Viši sud u Bijelom Polju presudom Kž.br.54/24 od 22.04.2024. godine je žalbu državnog tužioca odbio kao neosnovanu, a u obrazloženju presude, u odnosu na žalbene navode koji se odnose na troškove krivičnog postupka, naveo “Prvostepeni sud će posebnim rješenjem odlučiti o troškovima postupka shodno čl. 229 ZKP-a “.

Odredba čl. 229 Zakonika o krivičnom postupku, a kako se to osnovano ukazuje u zahtjevu za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva, se ne odnosi na donošenje posebnog rješenja o troškovima krivičnog postupka, već odredba čl. 229 u stavu jedan propisuje da će sud kad okrivljenog oglasi krivim u presudi izreći da je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka, koji su unaprijed isplaćeni, a u stavu tri da će u presudi kojom je više okrivljenih oglašeno krivim sud odrediti koliki će dio troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće, osudiće sve okrivljene da solidarno snose troškove, sa kog razloga su navedeni navodi obrazloženja presude drugostepenog suda nejasni i nisu dati u skladu sa odredbom čl. 410 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku, prema kojoj je sud dužan da da ocjenu žalbenih navoda i da iznese povrede zakonika koje je uzeo u obzir, odnosno da se u odnosu na navode žalbe jasno odredi, čime je učinjena povreda odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku, koja je bila od uticaja na donošenje pravilne presude.

Isto tako, osnovano se u zahtjevu za zaštitu zakonitosti navodi da iz sadržine navoda žalbe državnog tužioca proizilazi da je prvostepenom sudu dostavljeno rješenje državnog tužioca o troškovima na ime naknade braniocu po službenoj dužnosti, pa kako se to rješenje državnog tužioca ne nalazi u sudskim spisima, obaveza drugostepenog suda je bila da u skladu sa odredbom 392 st. 3 Zakonika o krivičnom postupku u fazi postupka koja predhodi sjednici vijeća, od prvostepenog suda pribavi izvještaj o povredama odredaba krivičnog postupka iz čl. 229 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku, nakon čega bi bio u mogućnosti da pravilno odluči o povredama odredaba krivičnog postupka u odnosu na troškove krivičnog postupka.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 26/24 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 10/24 od 07.10.2024. godine)

Pravila pretresanja stana i drugih objekata

1)

Povrijeđen je zakon u korist okrivljenog izdvajanjem zapisnika o pretresu stana i drugih prostorija, kada pretresu prisustvuje svjedok koji u smislu člana 109 Zakonika o krivičnom postupku spada u krug privilegovanih svjedoka.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da je zakonska obaveza prisustva punoljetnih lica tokom obavljanja dokazne radnje pretresanja stana i drugih prostorija uvedena je da bi se ispoštovalo pravo na privatnost. Cilj takve pravne norme jeste da bi se obezbijedila transparentnost vršenja takve radnje i određena prava lica čije se pretresanje stana vrši. Činjenica je da je dokazna radnja pretresanja obavljena u tzv. predhodnom postupku-postupku izviđaja, koji ne predstavlja dio krivičnog postupka, kada sadašnji okrivljeni nije imao status okrivljenog lica, pa samo tumačenje i pri-

mjena norme u strogo formalnom smislu bila bi arbitrarna i ne bi odgovarala samom cilju norme.

Po mišljenju Vrhovnog suda Crne Gore, nije povrijeđen princip proporcionalnosti tj. postoji ravnoteža koja se želi postići (a to je u konkretnom predmetu otkrivanje i suzbijanje prodaje psihoaktivnih supstanci i nedozvoljenog držanja oružja) i sredstava koja su za njegovo ostvarenje primijenjena u konkretnoj dokaznoj radnji.

Dakle, u konkretnom Ratio legis prisustvovanja svedoka pretresanju je da se s jedne strane, pojača i potkrijepi dokazni kredibilitet takve radnje, dok s druge strane, omogućava i određenu građansku kontrolu te radnje koja zadire u Ustavom zagarantovano pravo na nepovredivost stana iz čl.41 Ustava Crne Gore, a koje pravo proizilazi i iz čl.8 EKLJP, pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, pa je za očekivati da lice koje u smislu odredbe čl.109 Zakonika o krivičnom postupku spada u krug privilegovanih svjedoka, upravo sa većom pažnjom vrši tu kontrolu, u odnosu na lica koja nemaju nikakav poseban interes u odnosu na predmet pretresanja.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 35/22 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 1/23 od 12.05.2023. godine)

2)

Nedostatak označavanja ponuđenih odgovora u tipskom obrascu zapisnika o pretresanju stana je formalizam, koji ne može dovesti u pitanje suštinu ostvarenih prava koja su naznačena u obrascu zapisnika o pretresanju stana, s obzirom na to da lice, čiji se stan pretresa, na kraju zapisnika, nakon što mu isti bude pročitao, ima pravo na primjedbe, koje bi mogle da se odnose na onemogućavanje ostvarivanja njihovih prava, tj i na eventualno onemogućavanje zahtjeva za prisustvo advokata-branio-ca.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 13/23 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 2/23 od 21.09.2023. godine)

3)

Izdvajanjem izvještaja o ekstrakovanim digitalnim podacima iz mobilnog telefona okrivljenog i nalaza i mišljenja vještaka informacione tehnologije, kao pravno nevaljanih dokaza, krše se standardi prilikom ocjene dopuštenosti dokaza Evropskog suda za ljudska prava u kontekstu povrede čl.6 st. 1 Konvencije.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da je prvostepeni sud pogriješio kada je iz spisa predmeta izdvojio izvještaj ekstrakovan u PDF formatu na USB memoriji kao i nalaz i mišljenje vještaka IT struke. Posebno kod činjenice da je državno tužilaštvo donijelo naredbu o vještačenju digitalnih podataka sadržanih u mobilnim telefonima, pa je ukazano da radnji vještačenja stranke ne prisustvuju, već se samo naredba dostavlja strankama kako bi u pogledu predmeta vještačenja mogle da stave primjedbe i dopune na vrijeme, dakle prije početka vještačenja, kao i da u pogledu ličnosti vještaka podnesu zahtjev za izuzeće, a što proizilazi iz sadržine odredbe člana 137 Zakonika o krivičnom postupku.

Naime, Više državno tužilaštvo u Podgorici donijelo je naredbu Kti. br.81/20 od 30.09.2020.godine, kojom je određeno informaciono tehnološko vještačenje digitalnih podataka sadržanih u mobilnim telefonima privremeno oduzetim od okrivljenog, radi pronalaska i izuzimanja tragova i dokaza važnih za krivični postupak, odnosno izuzimanje svih podataka iz memorije navedenog aparata, memoriskih kartica i sim-kartica, te podataka koji su eventualno brisani iz memorije te da je shodno toj naredbi vještak sačinio izvještaj ekstrakovanih u PDF formatu na USB memoriji kao i nalaz i mišljenje 09.11.2020. godine. Nižestepeni sudovi su takve dokaze izdvojili iz spisa, a njihovi razlozi su neprihvatljivi, jer u konkretnom slučaju povredom odredbe čl.282 st.5 ZKP-a kojom je propisano da je državni tužilac dužan da na pogodan način obavjesti branioca, oštećenog, punomoćnika oštećenog i okrivljenog o vremenu i mjestu sprovođenja dokaznih radnji kojima oni mogu prisustvovati, nije izričito predviđeno da se dokaz pribavljen takvom povredom ne može upotrijebiti u postupku, te da je posljedica primjena

odredbe čl. 17 Zakonika o krivičnom postupku, odnosno da se radi o pravno nevaljanom dokazu. Po nalaženju Vrhovnog suda neobavještanje o mjestu i vremenu provođenja dokaznih radnji — prikupljanje podataka iz mobilnih telefona ne predstavlja apsolutnu bitnu povredu krivičnog postupka, ovo posebno ako se ima u vidu činjenica da se ista radnja na glavnom pretresu mogla ponoviti, kada bi i odbrana bila u prilici da neposredno od vještaka zatraži bliža objašnjenja u slučaju eventualne potrebe, a koju prethodno nijesu konkretizovali, čime bi se otklonili nedostaci prethodnog postupanja. (standardi prilikom ocjene dopuštenosti dokaza Evropskog suda za ljudska prava u kontekstu povrede Čl.6 St. 1 Konvencije iskazana u odluci Dragojević protiv Hrvatske -2015).

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 27/23 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 5/23 od 12.03.2024. godine)

Identičan stav je sud zauzeo i u predmetu po zahtjevu za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 23/24 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br.9/24 od 02.07.2024. godine)

4)

PRETRESANJE PLOVNOG OBJEKTA

Odredbom čl.81 st.6 ZKP-a su propisane formalnosti za pretresanje broda ili vazduhoplova. Naredba za pretres se predaje zapovjedniku broda, odnosno zapovjedniku vazduhoplova, a on određuje lice koje će prisustvovati pretresu ako mu lično ne prisustvuje.

Iz obrazloženja:

Osnovano je zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazano da iz sadržine zapisnika o pretresanju prevoznog sredstva, putnika, prtljaga i drugih pokretnih stvari Uprave policije OB Tivat-CB Herceg Novi 73 broj 03-240/192512/2 od 19.04.2019. godine se utvrđuje da je pretresanje školskog broda „J” izvršeno bez prisustva dva svjedoka, da je započeto u 13:10 časova, a završeno u 16:00 časova. Na drugoj strani zapisnika je navedeno da je pretresanje iz-

vršeno bez prisustva svjedoka, jer nije bilo moguće da se odmah obezbijedi njihovo prisustvo, a postojala je opasnost od odlaganja (čl.83 st.4 ZKP-a), sa obrazloženjem „da se pretresanje imalo izvršiti na školskom brodu „J”, na kojem su u momentu vršenja pretresa boravili pripadnici ovog broda, kao i Vojne policije Vojske Crne Gore, zbog čega je postojala hitnost u postupanju, imajući u vidu da je postojala naredba nadležne Vojne komande za isplavljanje ovog broda istog dana u 11:00h”. Zapisnik su potpisali ovlašćeni policijski službenik i zapisničar, kao i zapovjednik broda.

Odredbom čl.81 st.6 ZKP-a je propisano da ako se pretresanje mora izvršiti na brodu (o čemu je upravo riječ u konkretnom slučaju) ili vazduhoplovu, naredba o pretresanju će se predati zapovjedniku broda, odnosno vazduhoplova. Zapovjednik broda, odnosno vazduhoplova ili lice koje on odredi prisustvuje pretresanju.

Naime, nižestepeni sudovi svoje odluke temelje na tome da je pretresanje školskog broda izvršeno dana 19.04.2019. godine bez prisustva dva svjedoka, gubeći pri tom iz vida odredbu člana 81 st.6 ZKP-a, kao odredbu *lex specialis* za pretresanje koje se vrši na brodu, u kojem slučaju zakonodavac ne normira neophodnost da pretresanju prisustvuju svjedoci iz čl. 81 st.3 ZKP-a, već samo insistira na neophodnosti da se naredba o pretresanju preda zapovjedniku broda, te da zapovjednik broda ili lice koje on odredi prisustvuje pretresanju.

Dakle, odredba čl.81 st.3 ZKP-a se ne odnosi na pretresanje broda, pa su nejasni razlozi nižestepenih sudova da je ta odredba prekršena prilikom pretresanja školskog broda.

Odredbom čl.81 st.6 ZKP-a su propisane formalnosti za pretresanje broda ili vazduhoplova. Naredba za pretres se predaje zapovjedniku broda, odnosno zapovjedniku vazduhoplova, a on određuje lice koje će prisustvovati pretresu ako mu lično ne prisustvuje. Prisutni svjedoci postoje samo za one istražne radnje za koje ih Zakonik predviđa (konkretno pri pretresanju stana ili lica - Čl.81 st.3 ZKP-a i prilikom otvaranja pošiljki od strane sudije za istragu - čl.88 st.2 ZKP-a), o čemu u konkretnom slučaju nije riječ. Druge istražne radnje se ne mogu preduzimati u prisustvu svjedoka ni onda kada

sudija za istragu smatra da bi to bilo korisno, pa na drugačije odlučivanje ne utiče to što je sudija za istragu Višeg suda u Podgorici, u naredbi Kri. br.106/19 od 19.04.2019.godine, za pretres plovnog vozila, školskog broda "J", naznačio da će se prilikom pretresanja broda obezbijediti prisustvo dva punoljetna građanina.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 41/24 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br.16/24 od 07.10.2024. godine)

III

PREKRŠAJNO PRAVO

ZAHTJEV ZA POKRETANJE PREKRŠAJNOG POSTUPKA

1)

(Član 153 stav 1 Zakona o prekršajima, kojom odredbom je propisan prekluzivan (neprekoračiv) rok za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom sudu (odmah po saznanju za prekršaj i učinioca, a najkasnije u roku od 60 dana).

2)

Članom 153 stav 1 Zakona o prekršajima ("Sl. list CG", br.1/2011. 6/2011, 39/2011. 37/2014, 43/2017 - Odluka US CG i 51/2017) propisano je da kad nije moguće izdati prekršajni nalog, u skladu sa članom 144 ovog Zakona, podnosilac zahtjeva će podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom sudu, odmah po saznanju za prekršaj i učinioca, a najkasnije u roku od 60 dana.

Iz obrazloženja:

Osnovano se ukazuje zahtjevom za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore da nižestepena rješenja Suda za prekršaje u Podgorici i Višeg suda za prekršaje Crne Gore, ne sadrže razloge o tome da li je, u kon-

kretnom slučaju, zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnijet u roku iz čl. 153 stav 1 Zakona o prekršajima, kojom odredbom je propisan prekluzivan (neprekoračiv) rok za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom sudu (odmah po saznanju za prekršaj i učinioca, a najkasnije u roku od 60 dana).

Prema stanju u spisima predmeta proizilazi da je Ovlašćenom policijskom službeniku Odjeljenja bezbjednosti Cetinje pismena prijava povodom predmetnog događaja podnijeta dana 18.12.2023.godine, te da je taj policijski službenik (kako to proizilazi iz iste službene zabilješke), nakon prikupljenih obavještenja, sa svim navedenim upoznao ODT u Cetinju, koja se dana 21.12.2023.godine izjasnila da u navedenim radnjama nema elemenata krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti, dok je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnijet dana 20.02.2024.godine, pri čemu, kod navedenog stanja u spisima, nije jasno na temelju kojih dokaza i utvrđenih činjenica je u tom zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka konstatovano da je 22.12.2023.godine datum saznanja za prekršaj.

Propuštajući da utvrdi da li je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka podnesen u roku iz člana 153 st. 1 Zakona o prekršajima, prvostepeni sud je počinio apsolutno bitnu povredu odredaba prekršajnog postupka iz čl.204 st. 1 Zakona o prekršajima, dok je drugostepeni sud propuštajući da po službenoj dužnosti ispita da li postoji bitna povreda odredaba prekršajnog postupka iz člana 204 ovog zakona počinio povredu Odredbe Čl.209 st. 1 tač.2 Zakona o prekršajima.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Utp 22/24 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br.1/25 od 03.02.2025. godine)

2a)

Članom 156 stav 1 tačka 1 Zakona o prekršajima propisano je da će sud kad utvrdi da ne postoje uslovi za pokretanje prekršajnog postupka, rješenjem odbaciti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, ako zahtjev nije podnesen u roku iz člana 153 stav 1 ovog zakona, dok je članom 196 stav 1 tačka 2 zakona o prekršajima propisano da se rješenje kojim se obustavlja postupak protiv okrivljenog donijeti kad se utvrdi da je postupak vođen bez zahtjeva ovlašćenog podnosioca ili zahtjev nije podnesen u roku iz člana 153 stav 1 ovog zakona.

PREDSTAVNIK OKRIVLJENOG PRAVNOG LICA (Član 115 stav 1 Zakona o prekršajima)

Odredbom član 115 stav 1 Zakona o prekršajima propisano je da predstavnik okrivljenog pravnog lica ne može biti odgovorno lice u pravnom licu protiv koga se vodi postupak za isti prekršaj, osim ako je to lice jedini član pravnog lica. Stavom 2 istog člana propisano je da u tom slučaju sud mora pozvati pravno lice da u roku od osam dana odredi drugog predstavnika.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da iz dokumenta o registraciji, registarski br.5-0113401/010 (PIB:02197570), proizilazi da je u privrednom društvu d.o.o "K", osim A. K., kao izvršnog direktora, registrovano i lice A. K. u svojstvu osnivača i ovlašćenog zastupnika ovog privrednog društva. Iz Zapisnika o pretresu pred Sudom za prekršaje u Budvi, Odjeljenje u Ulcinju PP.br.155/24-2x2 od 25.03.2024.godine, proizilazi da je na strani okrivljenih, istom prisustvovao samo A. K. kao izvršni direktor - odgovorno lice u Okrivljenom pravnom licu d.o.o "K", protiv koga se vodi postupak za isti prekršaj iz čl.317 st. 1 i 2 tač 137, a u vezi čl.242 Zakona o bezbjednosti sobračaja na

putevima, dok je za okrivljeno pravno lice konstatovano da niko nije pristupio. Pravno lice je uredno pozvano, što se potvrđuje iz povratnica koje se nalaze u spisima predmeta. Međutim nisu navedeni razlozi nedolaska niti ocjena suda da li je izostanak opravdan. Isto tako u spisima, nema dokaza da je sud pozvao navedeno pravno lice da odredi drugog predstavnika, a što je bio dužan da učini, saglasno članu 115 stav 2 Zakona o prekršajima, te da u konkretnom slučaju pravno lice nije pozvano od strane suda da u roku od osam dana, odredi drugog predstavnika,

Dakle, iz spisa predmeta proizilazi da je u prekršajnom postupku protiv DOO "K" kao predstavnik postupao A. K., koji je istovremeno bio i odgovorno lice protiv koga je vođen postupak za isti prekršaj. Sud za prekršaje u Budvi nije postupio u skladu sa zakonskom obavezom da pozove pravno lice da odredi drugog predstavnika, čime je došlo do povrede odredbi člana 115 stav 2 Zakona o prekršajima.

Takođe, prekršeno je i pravo okrivljenog pravnog lica na prisustvo pretresu, jer je suprotno članu 182 stav 1 Zakona o prekršajima, glavni pretres održan iako predstavnik pravnog lica nije bio prisutan, bez ocjene da li je njegov izostanak bio opravdan.

Prema tome, osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore navodi da su u postupku pred Sudom za prekršaje u Budvi, Odjeljenje u Ulcinju i postupku pred Višim sudom za prekršaje Crne Gore, povrijeđene odredbe člana 115 Stav 1 i 2 Zakona o prekršajima, a sledstveno tome i odredbe člana 182 stav 1 Zakona o prekršajima.

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Utp 3/24 -Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br.6/25 od 19.05.2025. godine)

IV

POSEBNI POSTUPCI

KONKURENCIJA ZAHTEJEVA DVIJE DRŽAVE ZA IZRUČENJE ISTOG LICA (Čl. 11-18, 22, 26, Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima)

Kada se radi o konkurenciji zahtjeva dvije države za izručenje istog lica, a ne o sukobu zahtjeva za izručenje istog lica obaveza suda je da u skladu sa svojim ovlašćenjima utvrdi da li su ispunjeni zakonski uslovi za izručenje okrivljenog u odnosu na svaku zamolnicu ponaosob, nakon čega nadležni ministar, a ne sud, odlučuje o dozvoli i redu prvenstva izručenja.

Iz obrazloženja:

Osnovano se zahtjevom za zaštitu zakonitosti ukazuje da nižestepeni sudovi prilikom donošenja pobijanih rješenja nijesu pravilno primjenili odredbe Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni list CG“, br.4/2008, 36/2013 i 67/2019), a što je bilo od uticaja na donošenje pravilne i zakonite odluke.

Naime, prilikom donošenja rješenja prvostepeni sud se pozvao na odredbe čl. 11 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, u kojima su propisani uslovi za izručenje po zamolnici države molilje, kao i na

odredbe čl. 12 i 13 istog Zakona kojima je određeno kada izručenje nije dozvoljeno, pa je pravilno utvrdio da su ispunjene zakonske pretpostavke za izručenje K.D.H., kako po molbi Ministarstva pravde Republike Koreje od 24.03.2023. godine toj državi, tako i za izručenje istog lica i po molbi Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država od 25.03.2023. godine, toj državi. Kod činjenice da je utvrđena ispunjenost zakonskih uslova u odnosu na obje države molilje, prvostepeni sud je zaključio da se u konkretnom slučaju radi o sukobu zahtjeva za izručenje na koji se primjenjuju odredbe čl. 26 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Crne Gore i odredbe čl. 17 Evropske konvencije o ekstradiciji. Cijeneći uslove iz naprijed navedenih odredbi i imajući u vidu odredbu čl. X Konvencije o izdavanju krivaca između Kraljevine Srbije i Ujedinjenih Američkih Država iz 1901. godine, kojom je propisano da kada isto lice bude traženo od jedne ili više država zbog zločinstva ili prestupa počinjenim u njihovim jurisdikcijama, njegovo izdavanje dopustiće se onoj državi čije je traženje prvo primljeno, prvostepeni sud je dozvolio izručenje u skraćenom postupku K. D. H, po molbi Ministarstva pravde Republike Koreje, toj državi, obzirom na činjenicu da je Republika Koreja prva podnijela zahtjev za ekstradiciju koji je upućen e-mailom dana 24.03.2023. godine, sa kojih razloga je odbijeno izručenje u skraćenom postupku istog lica po molbi Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država i molbi za hapšenje radi ekstradicije Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, toj državi, a koji su zahtjev podnijeli dana 25.03.2023. godine.

Dakle, redovni postupak izručenja se dijeli na dva dijela, postupak pred sudom (čl.16-21 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima) koji je obavezan, i postupak pred ministrom pravde (čl.22-27 istog Zakona), koji je supsidijaran jer se vodi samo ako sud prethodno utvrdi da su uslovi za izručenje ispunjeni, dok u suprotnom izostaje.

Prema tome kada izručenje istog lica traži više država (čl.26 navedenog Zakona) tj. u situaciji kada se radi o konkurenciji zahtjeva za izručenje istog lica, a ne o sukobu zahtjeva za izručenje istog lica, kako to nalaze nižestepeni sudovi, obaveza suda je da u skladu sa svojim ovlaštenjima utvrdi da li su ispunjeni zakonski uslovi za izručenje okrivljenog u odnosu na svaku zamolnicu ponaosob, nakon čega nadležni ministar, a ne sud, odlučuje o dozvoli i redu prvenstva izručenja.

Nadalje, skraćeni postupak ustanovljen odredbom čl.29 navedenog Zakona je čisto sudski postupak koji teče pred sudijom za istragu (čl.16 i 18) i sudskim vijećem (čl.19) i vodi se uz saglasnost lica čije se izručenje traži.

Pored odluke kojom se izručenje dozvoljava nakon što vijeće utvrdi da su uslovi za to ispunjeni, sud u skraćenom postupku donosi i odluku kojom se zamolnica odbija (čl.19 st.1 navedenog Zakona). Shodno navedenom, a budući da je u konkretnom slučaju prvostepeni sud pravilno našao da su u odnosu na zahtjeve obije države molilje ispunjeni zakonom propisani uslovi za izručenje, a što prihvata i drugostepeni sud, to po nalaženju Vrhovnog suda, prvostepeni sud nije mogao donijeti odluku kojom jednoj od država molilja odbija izručenje (st.II pobijanog rješenja) budući da je čl.19 st.1 istog Zakona, propisano da odluku o odbijanju izručenja sud može donijeti jedino kada nađe da nijesu ispunjeni uslovi za izručenje, što u konkretnom nije slučaj.

Imajući u vidu naprijed navedeno, da su ispunjeni uslovi za izručenje imenovanog lica državama moliljama-Republici Koreji i SAD, dok će odluku o dozvoli izručenja donijeti Ministar pravde Crne Gore, u koju svrhu mu se spisi predmeta i dostavljaju.”

(Zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva Ktz 15/24 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. br. 12/24 od 19.09.2024. godine)

V

PRAKSA EVROPSKOG SUDA
ZA LJUDSKA PRAVA

ELEKTRONSKI DOKAZI

Elektronski dokaz kao što je Evropski sud prepoznao u predmetu *Yüksel Yalçınkaya protiv Türkiye* [GC], br. 15669/20, 26.09.2023. godine, postao je sveprisutan u krivičnim postupcima s obzirom na povećanu digitalizaciju svih aspekata života.

Elektronski dokaz se može odnositi na već dobro rasprostranjena krivična djela, ali i na ona koja su specifična za digitalno okruženje, kao što je slučaj sa krivičnim djelima uspostavljenim Konvencijom o Sajber kriminalu i Dodatnim protokolom uz nju, koja se tiču inkriminisanja radnji i djela rasističke i ksenofobične prirode, a koja su izvršena preko kompjuterskih sistema.

Činjenica da se krivična djela mogu učiniti u sajber prostoru može dovesti do potrebe za saradnjom u prikupljanju i razmjeni elektronskih dokaza, što dovodi do primjene pravnih instrumenata poput onih prema Uredbi (EU) 2023/1543 Evropskog parlamenta i Savjeta od 12.07.2023. godine kao što su evropski nalog o posredovanju, evropski nalog za čuvanje elektronskih dokaza u krivičnim postupcima i evropski nalog za izvršenje zatvorskih kazni nakon krivičnog postupka.

Elektronski dokazi će se odnositi na podatke koji uključuju slike, lokaciju, zvukove, tekst i saobraćaj kroz različite oblike komunikacije. Mogu

se sakupljati i držati u mnogim formatima, uključujući kamere, računare, uređaje za skladištenje (kao što su CD-ROM, DVD, memorijske stikove i SIM kartice).

Potrebne su posebne tehnologije ne samo za njihovo prikupljanje, već i za njihovo naknadno obezbjeđivanje, obradu i analizu. Posebni izazovi u vezi sa njihovim prikupljanjem i kasnijim korišćenjem nastaju zbog obima podataka koji mogu biti uključeni, a da svi oni ne moraju biti relevantni bilo za tužilaštvo ili za odbranu. Uz to, šifriranje podataka može otežati pristup, ali isto tako može doći i do zadiranja u privatnost. Neizbježno postoji zabrinutost za njihovu pouzdanost s obzirom da se originalni sadržaj može lako da uništiti, oštetiti, izmijeniti a sa njim se može i manipulirati.

U Evropskoj konvenciji ne postoje posebne odredbe koje se odnose na elektronske dokaze. Međutim, praksa Evropskog suda se morala baviti ovim dokazima, specifičnostima njihovog prikupljanja kao i korišćenja takvih dokaza, kao i da obezbijedi da to ne dovede do neopravdanog miješanja u zagarantovana prava i slobode.

Evropski sud je prepoznao da elektronski dokazi mogu biti važni kada se traži da se utvrdi **da li se određene činjenice mogu smatrati utvrđenim**, bilo u nacionalnim postupcima ili u predstavkama koje se javljaju u radu pred njim.

Takve činjenice mogu se, na primjer, odnositi na to da li:

su određena lica bila na određenom mjestu u vrijeme konkretnog događaja, kao npr. - Kada telefonski i geo lokacijski podaci koji utvrđuju gdje su se nalazila imenovana lica kada je došlo do navodnog trovanja, kao što je bio slučaj u predmetu *Navalnyy protiv Rusije* (br. 3), br. 36418/20, 06.06.2023;

je postojalo ponašanje optuženog koje predstavlja element krivičnog djela, kao npr. - Kada video snimak koji prikazuje učešće okrivljenog u utovaru droge u automobil, kao što je bio slučaj u predmetu *Fejzulla i Mazre-*

ku protiv „Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije“, (odl.), br. 23065/07, 31.05.2011;

je saučesništvo drugih u određenom ponašanju, kao npr. - Kada video snimak koji prikazuje kako je policija omogućila napad kontra demonstranta na određene demonstrante, kao u predmetu *Grupa za podršku ženskim inicijativama i drugi protiv Gruzije*, br. 73204/13, 16.12.2021. godine;

navodi protiv optuženog mogu biti neosnovani, kao npr. - Kada video-dokazi koji su u suprotnosti sa opisom događaja predstavljenim od strane tužilaštva prema kojima se tvrdi da je optuženi učestvovao u događaju, kao u predmetu *Ilgar Mammadov protiv Azerbejdžana* (br. 2), br. 919/15, 16.11.2017;

postoje i druge okolnosti koje upućuju da osuđujuća presuda ne bi bila opravdana (osnovana), kao npr.

Kada audio-snimak koji pokazuje da je policija vršila pritisak na optuženog da odustane od svoje odlučnosti da ne uzme mito koji mu je nuđen, vidjeti ovakvu situaciju u predmetu *Nosko i Nefedov protiv Rusije*, br. 5753/09, 30.10.2014;

ako je lice pružalo otpor prilikom lišenja slobode (hapšenja), kao npr. - Kada video-snimak hapšenja podnosioca predstavke od strane dobro opremljene policijske jedinice, na kom se vidi da je od trenutka kada je uhapšeni stao na noge do ulaska u policijsku stanicu, njegova interakcija sa policajcima svodila se na usmenu komunikaciju gdje su se mogla čuti pitanja poput - da li će moći sam da hoda, zahtijevajući od njega da ostane miran i prijeteći da će mu slomiti ruku; ovakva situacija je bila u predmetu *Navalnyy i Gunko protiv Rusije*, br. 75186/12, 10.11.2020.

kao i *odlučivanje kako je došlo do određenog ishoda*, kao npr. Kada upotreba određenih satelitskih snimaka, kao u predmetu *Gruzija protiv Rusije (II)*, [GC], br. 38263/08, 21.01.2021. godine gje su dokazi bili u vidu satelitskih snimaka visoke rezolucije kako bi se utvrdilo da su kuće oštećene bombardovanjem, a ne vatrom.

Odsustvo elektronskih dokaza može u nekim slučajevima takođe značiti da *određene tvrdnje ne treba smatrati vjerodostojnim*. Vidjeti, npr., predmet *Stojanović protiv Hrvatske*, br. 23160/09, 19.09.2013, u kojem je odsustvo audio snimka dovelo do zaključka Evropskog suda, da zaključak domaćih sudova da je podnosilac predstavke izrekao prijetnju tokom predmetnog telefonskog razgovora nije zasnovan na prihvatljivoj procjeni relevantnih činjenica.

Bez obzira na to, postoji niz razloga koji bi trebalo da isključe ili ograniče oslanjanje na određene elektronske dokaze, bez obzira na njihovu potencijalnu dokaznu vrijednost, jer bi to negativno uticalo na ukupnu pravičnost osude koja bi bila zasnovana na njima.

PRESUDA VELIKOG VIJEĆA YÜKSEL YALÇINKAYA PROTIV TURSKE OD 26. septembra 2023. ZAHTJEV br. 15669/20

Krivična osuda zbog upotrebe aplikacije za razmjenu poruka dovela je do povrede čl. 6. st. 1., čl. 7. i čl. 11. Konvencije

Podnosilac zahtjeva, učitelj u javnoj školi, osuđen je zbog članstva u terorističkoj organizaciji „Fetullahist Terror Organisation“ (dalje: FETÖ/PDY), poznatoj i kao „Gülen pokret“. Turske vlasti su smatrale da su članovi FETÖ/PDY, a koji su se infiltrirali u turske oružane snage, bili odgovorni za pokušaj državnog udara. Turska obavještajna agencija (*Milli İstihbarat Teşkilatı*, dalje: MIT) pristupila je glavnom poslužitelju aplikacije za razmjenu šifriranih poruka „ByLock“, radi prikupljanja informacija o nezakonitim aktivnostima FETÖ/PDY. Temeljem podataka koje je prikupio MIT, pokrenute su brojne istrage protiv korisnika aplikacije ByLock zbog sumnje u njihovo članstvo u FETÖ/PDY, uključujući i podnosioca zahtjeva. Glavni dokaz protiv podnosioca bila je činjenica da je koristio ByLock aplikaciju, za koju su turske vlasti vjerovale da služi komunikaciji između članova FETÖ/PDY. Nadalje, utvrđeno je da je podnosilac imao dva raču-

na u banci Bank Asya, a koja je podržavala FETÖ/PDY, te da je bio član sindikata Aktiv Eğitim-Sen i Udruge dobrovoljnih edukatora Kayserija, a koji su oboje ukinuti zbog povezanosti s FETÖ/PDY. Sud za teška krivična djela u Kayseriju je proglasio podnosioca krivim zbog članstva u oružanoj terorističkoj organizaciji te ga je osudio na kaznu zatvora u trajanju od šest godina i tri mjeseca. Podnosilac se bezuspješno žalio višim sudskim instancama.

ESLJP je istakao da je u predmetu podnositelja bilo ključno utvrditi je li njegova osuda za članstvo u oružanoj terorističkoj organizaciji bila dovoljno predvidljiva s obzirom na zahtjeve turskog prava, posebno u pogledu kumulativnog ispunjenja objektivnih i subjektivnih elemenata kaznenog djela.

Krivična osuda podnositelja za članstvo u FETÖ/PDY se uglavnom zasnivala na upotrebi aplikacije ByLock za razmjenu poruka. Uzimajući u obzir činjenicu da upotreba aplikacije ByLock nije bila kriminalizovana ili sankcionisana, turski sudovi su naglasili da njena upotreba nije predstavljala *actus reus* krivičnog djela članstva u oružanoj terorističkoj organizaciji, već se ista koristila kao dokaz u svrhu utvrđivanja krivice pojedinca. ESLJP je utvrdio da, iako se ByLock aplikacija mogla preuzeti s otvorenih izvora, te iako su njegove navodno jedinstvene karakteristike bile zajedničke nekim drugim široko dostupnim aplikacijama, ByLock nije bio samo obična komercijalna aplikacija za razmjenu poruka. Slijedom navedenog, utvrdio je da je korišćenje te aplikacije *prima facie* moglo ukazivati na neku vrstu povezanosti s Gülen pokretom.

Shodno navedenom, veliko vijeće je utvrdilo povredu čl. 7. Konvencije.

Zaključno, ESLJP je ponovio da elektronski dokazi koji potvrđuju nečiju upotrebu šifriranog sistema za razmjenu poruka, a koji je navodno osmislila teroristička organizacija za potrebe svoje interne komunikacije, mogu, u načelu, biti vrlo važni u borbi protiv terorizma ili drugog organizovanog kriminala. Međutim, propust domaćih sudova da uspostave odgovarajuće zaštitne mjere u odnosu na ključni dokaz u krivičnom postupku,

kao i da omoguće podnosiocu da taj dokaz uspješno ospori, te da istraže ključna pitanja u njegovom predmetu i daju odgovarajuće obrazloženje za svoje odluke bilo je nespojivo s čl. 6. st. 1. Konvencije.

ESLJP je utvrdio da je pravo na pošteno suđenje zaštićeno čl. 6. Konvencije derogabilno pravo. Međutim, čak i kad je derogacija shodno čl. 15. Konvencije opravdana okolnostima u državi, nema učinak oslobađanja države od obaveze poštovanja načela vladavine prava i njegovih pratećih jemstava. Kako je i prije naglasio, temeljno načelo vladavine prava mora se poštovati čak i u vrijeme vanrednog stanja.

Shodno navedenom, ESLJP je utvrdio povredu čl. 6. st. 1. Konvencije.

Sposobnost osnivanja pravne osobe radi zajedničkog djelovanja na području od zajedničkog interesa predstavlja jedan od najvažnijih dijelova slobode udruživanja bez kojeg bi to pravo bilo lišeno svakog smisla (*Gorzelik i drugi protiv Poljske*¹ [VV], br. 44158/98, st. 88., 17. veljače 2004.).

U ovom predmetu, turske vlasti su se u optužnici i presudama pozivale na članstvo podnosioca u sindikatu Aktif Eğitim-Sen i Udruženju dobrovoljnih edukatora Kayserija. Čak i u slučaju da su ti dokazi bili samo pomoćne prirode, ESLJP je utvrdio da je došlo do miješanja u pravo podnosioca na slobodu okupljanja i udruživanja.

Stoga je veliko vijeće utvrdilo povredu čl. 11. Konvencije.

1 Link: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-227636%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-227636%22]})

PREDMET BLAGAJAC protiv HRVATSKE (Zahtjev br. 50236/16) PRESUDA od 9. maja 2023.

Predmet se odnosi na krivični postupak protiv podnosioca zahtjeva, koji je bio advokat, zbog davanja mita u opsežnom korupcijskom predmetu koji je uključivao zemljišnoknjižne referente. Tokom istrage protiv podnosioca i nekoliko drugih okrivljenih određene su posebne izviđajne mjere, a dokazi prikupljeni na taj način upotrijebljeni su kao dokaz u krivičnom postupku protiv njega.

U razdoblju od juna do avgusta 2007., na prijedlog Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje u tekstu: „USKOK”), Županijski sud u Zagrebu odredio je mjeru nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora i sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu, u odnosu na nekoliko osoba, među ostalim i podnosioca zahtjeva, zbog sumnje u davanje i/ili primanje mita i zloupotrebu položaja zemljišnoknjižnih referenata. Navedena je mjera proširena i produžavana nekoliko puta, a u konačnom je u odnosu na podnosioca ukinuta 9. decembra 2007.

Dana 11. decembra 2007., na osnovu sudskog naloga, policija je pretražila stan podnosioca zahtjeva i privremeno oduzela njegov prijenosni

računar. Pretrazi su svjedočile dvije osobe i podnosilac zahtjeva koji je odbio angažovati branioca i nije imao nikakvih primjedbi na pretres ili sadržaj zapisnika o pretresu koji je potpisao. Istog dana policija je pretresla i podnosiočevu advokatsku kancelariju i automobil te je oduzela različite dokumente. Tim su pretresima prisustvovali istražni sudija i predstavnik Hrvatske odvjetničke komore, a podnosilac nije imao nikakvih primjedbi i potpisao je zapisnike o pretresu.

Dana 11. decembra 2007. tokom lišenja podnosioca zahtjeva privremeno su mu oduzeta dva mobilna telefona, za koje je potpisao potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta. Pušten je na slobodu 31. januara 2008.

Na prijedlog USKOK-a, dana 17. decembra 2007. Županijski sud u Zagrebu pokrenuo je istragu protiv podnosioca zahtjeva i još dvadeset i pet osoba. Podnosilac nije podnio žalbu protiv tog rješenja.

Na prijedlog USKOK-a, Županijski sud u Zagrebu naložio je obavljanje pretresa podnosiočevog prenosnog računara i dva mobilna telefona za 5. mart 2008.; podnosilac je prigovorio pretresu u odnosu na podatke prije datuma određivanja posebnih izviđajnih mjera protiv njega. Nije prigovorio postupanju ili tokom pretresa ni sadržaju zapisnika koji je potpisao. Dana 31. decembra 2008. USKOK je podigao optužnicu protiv podnosioca zahtjeva i drugih okrivljenih, a dokaze prikupljene posebnim izviđajnim mjerama dostavio je raspravnom sudu.

Podnosilac zahtjeva podnio je prigovor navodeći da mu nije omogućeno izvršiti uvid u spis koji je sadržavao dokaze prikupljene posebnim izviđajnim mjerama, ali njegov je prigovor odbijen, a da nije pružen nikakav jasan odgovor na taj prigovor. Na ročištima održanima 22. i 23. oktobra i 18. decembra 2009. i 26. aprila 2010. podnosiocu zahtjeva uručeni su prepisi audiozapisa s CD-a snimljenih tokom provođenja posebnih izviđajnih mjera koje je pripremio vještak za informatiku. Relevantni materijali su reprodukovani na raznim glavnim pretresima.

Podnosilac je saslušan pred raspravnim sudom 15. decembra 2010. Dana 29. decembra 2010. Županijski sud u Zagrebu osudio je podnosioca

zahtjeva zbog davanja mita zemljišnoknjižnim referentima. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci uz primjenu uslovne osude od tri godine i zabranjeno mu je obavljanje advokatske djelatnosti godinu dana. Stranke su podnijele žalbe.

Sud je *utvrdio* da je prigovor na osnovu člana 6. stava 1. Konvencije o nedostavljanju obrazloženih podnesaka Državnog odvjetništva odbrani tokom žalbenog postupka dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten; pa je *presudio* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije zbog nedostavljanja obrazloženih podnesaka Državnog odvjetništva odbrani u toku žalbenog postupka, dok je *odbio* preostali dio zahtjeva podnosioca za pravednu naknadu.

DJELOTVORNA ISTRAGA

Tužena država je postupila diskriminatorno kada je odbila sprovesti istragu homofobnih komentara ostavljenih na facebook objavi podnosioca zahtjeva

PRESUDA BEIZARAS I LEVICKAS PROTIV LITVANIJE

14. januar 2020. godine ZAHTJEVI BR. 41288/1

Podnosioci zahtjeva su dva mladića homoseksualne orijentacije. Na društvenoj mreži Facebook objavili su fotografiju na kojoj se ljube kako bi pokrenuli raspravu o pravima LGBT osoba u Litvaniji. Objava je dobila brojne homofobne komentare poput pozivanja da se podnositelji “kastri-
raju”, “ubiju” i “spale”. Nevladina organizacija koja se bavi pravima LGBT osoba (udruženje LGL) i čiji su podnositelji bili članovi, na njihov zahtjev podnijela je kaznenu prijavu protiv osoba koje su objavile ove homofobne komentare zbog poticanja na mržnju i nasilje. Litvansko tužilaštvo je odbilo otvoriti istragu, smatrajući da su autori ovih komentara samo „izrazili svoje mišljenje“ što nije zahtijevalo krivično gonjenje. U žalbenom postupku domaći sudovi su potvrdili ovo stajalište uz obrazloženje da su podnositelji objavom „ekscentrične fotografije“ namjerno provocirali javnost jer nisu uzeli u obzir činjenicu da je Litvanija zemlja u kojoj se njeguju „tra-

dicionalne porodične vrijednosti“. Domaći sudovi su zaključili da, iako su komentari bili nemoralni, oni nisu sadržavali potrebne elemente da bi se davanje takvih komentara smatralo kaznenim djelom.

Europski sud je utvrdio da provokativno ponašanje je njihova namjera bila među osobama različitih stavova potaknuti raspravu o homoseksualnosti, čime se nameće socijalna kohezija. Nadalje, ESLJP je zaključio da je jedan od razloga odbijanja sprovođenja istrage bila činjenica da su podnositelji zahtjeva bili otvoreni po pitanju svoje seksualne orijentacije

Ponašanja kao što su govor mržnje i pozivanje na nasilje zahtijevaju od nadležnih tijela prikladni odgovor koji može uključiti i krivično gonjenje. Ako komentari poput ovih usmjerenih protiv podnositelja zahtjeva ne zaslužuju krivično gonjenje, teško je zamisliti koji komentari onda to zaslužuju. Nadalje, ESLJP je istaknuo da je i samo jedan ovakav komentar dovoljan da bi se prijetnja shvatila ozbiljno. U slučaju podnositelja radilo se o više od 800 takvih komentara. Tužena država nije ispunila svoju pozitivnu obvezu provođenja učinkovite istrage, stoga je došlo do povrede člana 14. u vezi s članom 8. Konvencije.

ESLJP je utvrdio da podnositelji zahtjeva nisu imali na raspolaganju djelotvorno pravno sredstvo. Naime, da bi pravni lijek bio djelotvoran, nije dovoljno da je predviđen zakonom već mora biti realno dostupan, a nadležna tijela ne smiju onemogućiti njegovo korištenje (Souza Riberio protiv Francuske [VV], st. 80.). Premda je litvanskim krivičnim zakonodavstvom bio predviđen pravni lijek koji je u načelu bio u skladu sa zahtjevima iz člana 13. Konvencije, pregledom sudske prakse Vrhovnog suda Litvanije jasno je da domaća tijela nisu primjenjivala taj lijek na odgovarajući način, odnosno da nisu učinkovito odgovarala na prigovore o diskriminaciji na osnovu polne orijentacije. Slijedom navedenog, ESLJP je jednoglasno utvrdio povredu člana 13. Konvencije.